

จดหมายเปิดผนึก
"ภัยพิบัติกับสิทธิมนุษยชน"

เหตุการณ์น้ำท่วมในปี ๒๕๕๔ นับเป็นมหาอุทกภัยครั้งร้ายแรงที่สุดในประวัติศาสตร์ของประเทศไทย เพราะสร้างความเสียหายในพื้นที่ร่วม ๖๐ จังหวัด ทั้งในระดับครัวเรือน ชุมชน ภาคสาธารณะ รวมทั้งภาคเกษตรกรรม อุตสาหกรรม ทำให้คนจำนวนไม่น้อยต้องพลัดพรากจากที่อยู่อาศัย ถูกทอดทิ้ง ลำบาก ขาดแคลน เจ็บป่วย ประสบอุบัติภัย สูญเสียทรัพย์สิน ไปจนถึงชีวิต

ภัยพิบัติครั้งนี้รุนแรงเกินกำลังการจัดการของหน่วยงานภาครัฐเพียงลำพัง โดยเฉพาะในภาวะที่ผู้เสียหาย เดือดร้อน ต้องได้รับการช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน จึงเป็นเรื่องน่าชื่นชมที่หน่วยงานภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน สื่อมวลชน ประชาชนหลากหลายกลุ่ม มีจิตอาสา ร่วมรับผิดชอบต่อสังคม ให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยในรูปแบบต่างๆ

เมื่อระดับน้ำลดลงจนกลับสู่ภาวะปกติ จึงเป็นช่วงเวลาของการเยียวยา ซ่อมแซม ความเสียหายต่าง ๆ ขณะที่มีการย้อนวิเคราะห์เหตุการณ์ ทั้งสาเหตุ การจัดการ การสื่อสาร และอื่นๆ อย่างคาดหวังว่า จะมีความพร้อมมากขึ้น มีการจัดการที่ดีขึ้น เพื่อความเสียหายที่น้อยลง

ช่วงปลายปีที่ผ่านมา คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้จัดสัมมนาเรื่อง "วิกฤตน้ำท่วมกับสิทธิมนุษยชน" ผู้เข้าร่วมสัมมนาประกอบด้วย ผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และประชาชนทั่วไป จำนวนทั้งสิ้น ๒๓๔ คน

สรุปข้อเสนอจากการระดมความคิดเห็นได้ดังนี้

๑. ประชาชนควรมีสิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารอย่างถูกต้องและรวดเร็วจากรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเตรียมความพร้อมในการรับมือและบริหารจัดการ เพื่อสามารถลดผลกระทบที่จะเกิดขึ้น ให้น้อยที่สุด

๒. ประชาชนควรมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการภัยพิบัติ โดยรัฐบาลต้องจัดช่องทางที่เหมาะสม เพื่อให้แสดงความคิดเห็นและร่วมดำเนินการ ตั้งแต่ระยะก่อนเกิดภัย ระหว่างเกิดภัย และหลังเกิดภัย

๓. รัฐต้องให้การปกป้อง คุ้มครองและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการเกิดภัยพิบัติอย่างเหมาะสม เสมอภาค เท่าเทียม และเป็นธรรม โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ ตามหลักการสิทธิมนุษยชน

นับเป็นข้อเสนอที่สอดคล้องกับหลักในการจัดการภัยพิบัติที่รัฐพึงดำเนินการ คือ การเตรียมพร้อม การให้ข้อมูล ความรู้ การจัดระบบการเตือนภัย การเคลื่อนย้าย การจัดที่พักพิงที่ใช้มิติการคุ้มครองสิทธิเพิ่มเติมจากมิติการสงเคราะห์ ด้วยการจัดกิจกรรมและสร้างการมีส่วนร่วมโดยเสมอภาคและไม่เลือกปฏิบัติ และเมื่อสถานการณ์ผ่อนคลาย รัฐพึงดูแลการย้ายกลับ การเยียวยา การฟื้นฟู เพื่อให้กลับสู่สภาพเดิม หรือสภาพที่สามารถดำรงชีวิตต่อไปได้ อันเป็นหลักการสำคัญตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และหลักการจัดการภัยพิบัติ ที่ประชาชนพึงได้รับการคุ้มครอง ป้องกัน และใช้หลักการนี้กับภัยพิบัติที่เกิดขึ้นในทุกรูปแบบ ทุกสถานการณ์ ทุกพื้นที่ โดยเฉพาะภัยพิบัติในพื้นที่ซ้ำซาก ทั้งนี้ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ จะติดตามการจัดการภัยพิบัติที่รัฐพึงดำเนินการอย่างรอบด้าน ต่อไป

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๒๓ มกราคม ๒๕๕๕